

d) Cultura Dude[ti - Vin.a

Trebuie să precizăm de la început că apariția, originea, evoluția și legăturile aspectelor culturale nu sunt suficient de clar definite. Cultura Dude[ti din Muntenia și aspectul Dude[ti – Vin.a din Oltenia de est, Fig. III d.2b, la care ne referim aici, fac parte dintr-un complex balcanic mai larg (Hotnica, Poljanica, Ov. arovo, Samovodenie). Ele sunt însă variante locale ale complexului Vin.ian. În Bulgaria centrală fondul este Karanovo II, în Bulgaria de vest Vin.a A, iar la nord de Dunăre sunt comunități Star.evo-Cri[de fază III B-IVA. Apariția acestora nu se datorează unei migrații sudice dinspre Bulgaria, deoarece s-ar fi născut o civilizație de tip Karanovo III, iar Dude[ti – Vin.a și Dude[ti sunt doar înrudite cu celelalte grupe din complexul balcanic menționat. În Oltenia fondul Policrom cu cele două-trei etape ale sale a lăsat o amprentă specifică locală, de aceea acceptăm opinia colegului M. Nica de aspect Dude[ti – Vin.a. De altfel există descoperiri de fază Vin.a A în Oltenia, cum este Verbicioara dar sunt prea puține materiale bine publicate, mai mult declarații, fără o analiză profundă (Berciu D. 1960, 37 și urm.; Lazarovici Gh. 1981, 185-186). Acestea se răspândesc doar până la Jiu (Fig. III d.2b).

Colegii bulgari nu au lămurit situația, folosind o terminologie locală, internă (Karanovo II - Karanovo III). Descoperirile Star.evo – Cri[de fază III B – IV A din zonele de vest ale Olteniei au fost confundate cu cele Vin.a A (Doina Galbenu 1975; 1977). La fel se petrece situația la sud de Dunăre. Evoluția Olteniei de vest pe durata fazei Vin.a B1 nu a fost definită suficient de clar. Materialele arheologice de pe ambele maluri ale Oltului par a fi legate de Muntenia. M. Nica a publicat informații detaliate asupra materialelor de la Fărcașele (Nica 1976b), dar săpăturile sale nu au fost pe suprafețe mari, de unde puține informații cu privire la arhitectură, mai ales pentru fazele timpurii. Dacă fazele timpurii Dude[ti IA și IB, pot fi sincronizate cu Vin.a A și Policromie (Nica 1976a, fig. 4), fazele târzii sunt la nivel Vin.a B2/C (Nica 1976a, 81, fig. 8-12 pentru al său Dude[ti IIA). Periodizările colegului M. Nica nu sunt constante.

Originea și aria de răspândire. Cultura Dude[ti, considerată a avea origine anatoliană și fiind rezultatul unei migrații din această zonă, a cuprins Muntenia și partea orientală a Olteniei, învecinându-se spre est cu arealul Vin.a, motiv pentru care în Oltenia (între Jiu și Olt) apare și un aspect mixt Dude[ti-Vin.a (Comă 1971a; 1976c, 72; Nica, Niș 1979). În Oltenia comunitățile Dude[ti au asimilat și o parte din cele târzii Star.evo-Cri[și ale grupului Cârcea (Comă 1971a, 195-249; Nica 1976a, 71-103; Nica, Niș, 1979, 16, fig. 10). Arealul aspectului Dude[ti-Vin.a se întinde la nord și la sud de Dunăre, pe valea râurilor Teslui, Jiu și Deznăuți la nord și pe valea râului Ogosta la sud (Nica 1976a, 71-72). Când se petrece acest contact și care sunt componentele sale rămăsă o problemă în discuție, deoarece nu există o stratigrafie comparată nici pentru Oltenia și nici pentru Bulgaria. Lucrurile au fost mai mult declarate decât demonstrate. În concluziile referitoare la descoperirile de la Leu, M. Nica dădea următoarele corespondențe (Nica, Niș 1979, 64): Leu I – Dude[ti III – Vin.a B1 – Karanovo III-IV; Leu II – Dude[ti IV – Vin.a B2 – Karanovo IV; Leu III – Vădastra I – Vin.a

B2 – Karanovo IV. Aceste corelații nu se susțin, Dudești III nu poate fi contemporan cu Vin. a. B1, nu s-au adus argumente, sunt doar declarații.

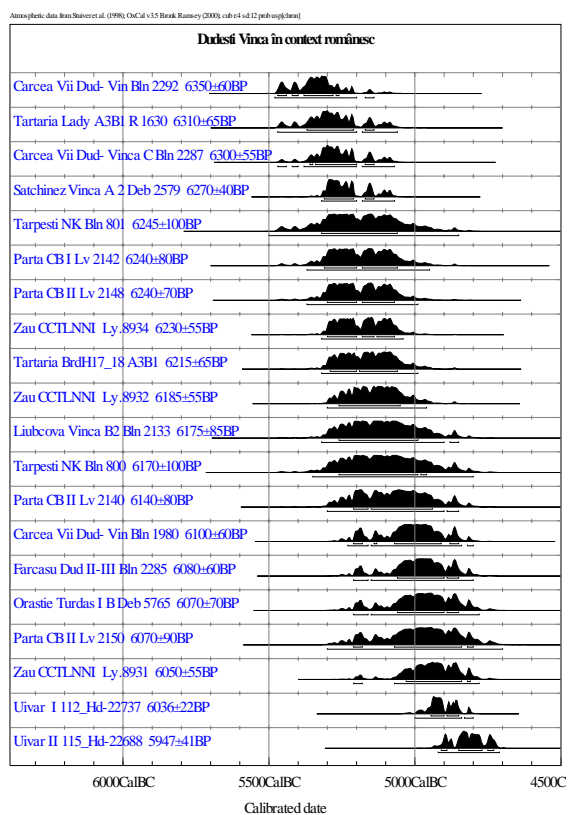

Fig. 11d.1a. Date radiocarbon, Oltenia, Banat [i Transilvania

sincronismele cu Karanovo. Ultima fază Dudești-Cernica, este interpretată [i ca un facies cultural, bine reprezentat în centrul [i sud-estul Câmpiei Române (Morintz S., Cantacuzino 1963, 30-41; Com[ă 1971a; Neagu 2000, 54). Pentru Oltenia M. Nica folosește un sistem diferit: pentru descoperirile sale de pe Olt folosește o terminologie, iar pentru cele de pe Jiu alta.

Cronologia relativă [i absolută

Deoarece situația nu este absolut de loc clară din punct de vedere stratigrafic [i al atribuirii culturale a descoperirilor, încadrarea lor culturală [i cronologică trebuie făcută în raport [i de alte date, din alte zone, Fig. 11d.1b. Având în vedere acestea, am făcut o comparație a datelor pentru Oltenia în raport cu cele din Banat [i Transilvania, vecinii vestici [i legăturile cu grupele vin. iene. Cele mai timpurii ar fi la orizont Vin. a. A2-A3, dacă ne uităm la cele de la Sat Chinez [i Târșia.

Contemporane acestora, în Oltenia de est ar fi descoperirile de la Fărcașele de Sus IA-IB. Care din complexe date cu radiocarbon ale lui M. Nica [in de Policromie [i care [in de cele Dudești este greu de precizat. Terminologia Dudești – Vin. a. B este folosită la Leu pentru faza Dudești III, pe când datele sunt sincrone cu Vin. a. A, după afirmațiile lui Marin Nica. Pare să fie o eroare de atribuire a lui M. Nica, preluată în studiile de cronologie

Pentru teritoriul de la est de Olt, E. Com[ă a departajat cultura Dudești în trei faze evolutive, Malul Ro[u, Fundeni [i Cernica (Com[ă 1993, 152), cu arii de răspândire destul de diferite. M. Nica nu a acceptat acest sistem. Dacă în prima fază aria de răspândire este atestată din vestul Olteniei [i până la Dudești, în cea de a doua fază are loc o extindere spre nord-estul Munteniei (Com[ă 1987, 36-37). În faza Cernica aceste comunități se întind spre vest până în sud-vestul Munteniei [i sud-estul Olteniei, iar înspre est până la Vâr[ti-Grădi[tea Ulmilor [i Rasa. Limita sudică depășește Dunărea (Hotnica, Kadikioi, mai spre sud fenomenul este cuprins sub termenul Karanovo III), iar cea nordică se înscrie în linii mari până la poalele Subcarpașilor (Neagu 2000, 55, pl. 1). De la început se observă discordanțe între M. Neagu [i M. Nica referitoare la

absolut\ (Mantu 1995, 216, 266; 1998b; 1998c, 86, 97; 2000, 99; Laszló A. 1997, 260, nr. 87-90). Dup\ noi cele mai timpurii materiale apar\in Policromiei dezvoltate, sincron\ cu Vin. a. A2.

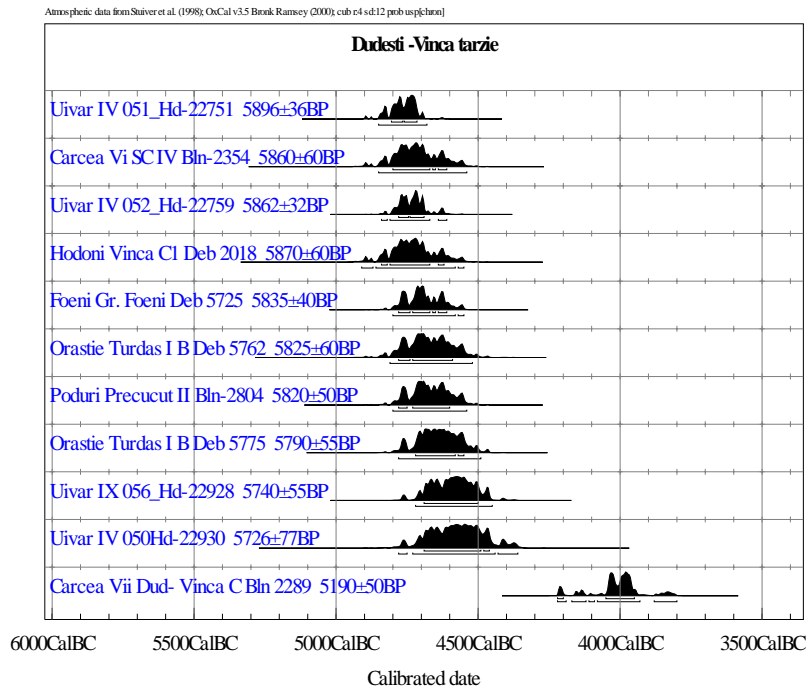

Fig. III d. 1b. Date radiocarbon, Oltenia, Banat [i Transilvania (continuare)

Data de la Cârcea Viaduct, Dude[ti-Vin. a. C (Bln 2287) nu poate fi legat\ de Vin. a. C, este poate o eroare de interpretare sau clasificare, greu de [tiut; ea se situeaz\ la orizont Vin. a. A3. Cert este c\ la Cârcea [i la Gr\dinile – *Islaz* [i F\rca[ul de Sus sunt complexe Dude[ti I sau poate Star. *evro-Cri[IV*, care ar putea marca o migra[ie sudic\ de genul celei din grupul Velu ka – Porodin II, cu ceramic\ canelat\ [i forme specifice, unele preluate din orizontul Policrom târziu (Nica 1976a, 79, fig. 1; 2000, 154, fig. 10-11: considerate influen[ie Karanovo III), cunoscut\ [i la Grade[hnica (Nikolov B. 1976).

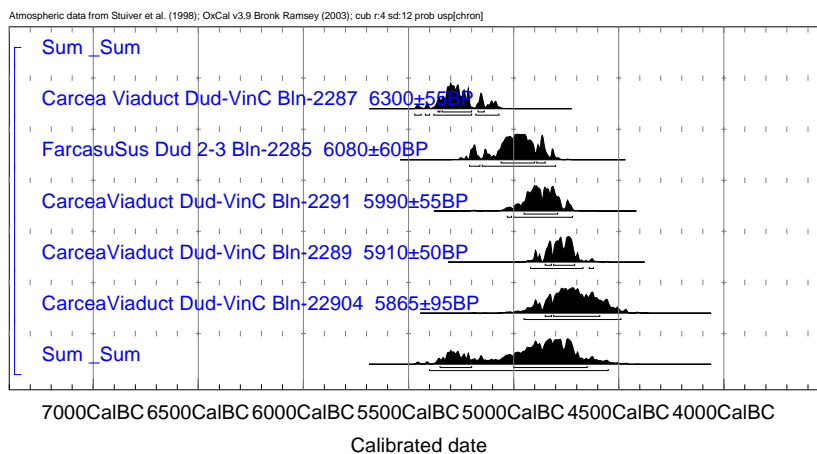
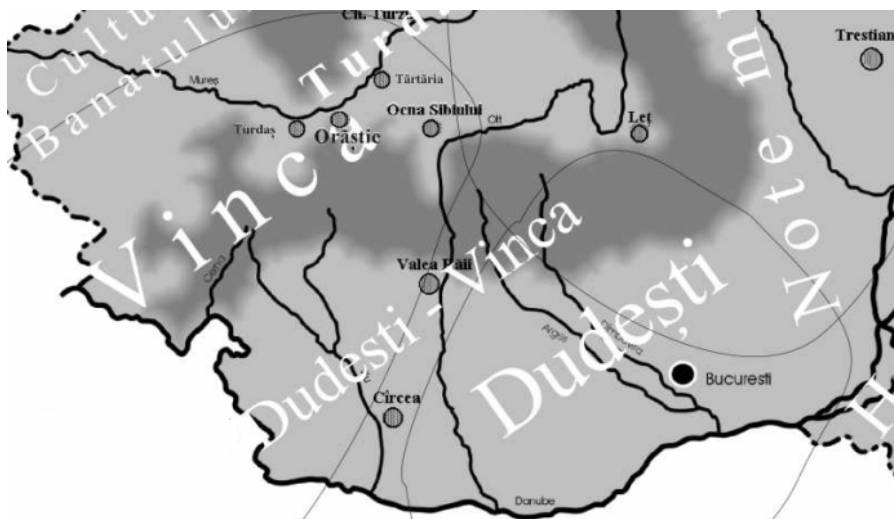

Fig. III d. 2 a) ▲ Date radiocarbon Dude[ti – Vin. a.; cumulate se v\ld dou\ etape;
b) ▼ harta zonelor

În zona pe care o ocupă cultura Dudești, ea suprapune o parte din arealul Star. evo-Cri[, iar existența ei în Oltenia [i la sud de Dunăre durează până la apariția culturii Vinca. Avem o singură dată radiocarbon pentru faza II-III a culturii Dudești. Având în vedere sincronismele cu alte culturi, apreciem că faza timpurie a acestei culturi a evoluat probabil în intervalul 5.300- 4.900 CAL B.C., iar cea târzie între 4.900 – 4.700 CAL BC (tab. IIIc.1a-2a), (Mantu 2000, 88, tabel 2; Lazarovici C.-M. 2006). Faza a II-a de la Cârcea (Bln-1980) [i Fârcașele de Sus (Bln-2285) este legată de Vinca B2, poate de începutul „ocurilor” Vinca.

Evoluția culturii Hotnica în Bulgaria este apreciată a se fi derulat în intervalul 5.300 – 4.900 CAL B.C. (Görsdorf, Bojadin 1996, fig.1). Aspectul Dudești-Vinca, în partea de început evoluează cu contribuția ultimei faze Star. evo-Cri[IVB, iar apoi se dezvoltă în paralel cu Dudești [i Vinca timpurie în sud. Pentru acest aspect există opt date radiocarbon, care îl plasează cu aproximație în intervalul 5.600 – 4.500 CAL BC (Mantu 2000, tabel 1, 99); probabil faza veche a evoluat în intervalul 5.600 – 4.800 CAL BC, iar cea recentă între 5.300- 4.500 CAL BC. Deoarece nu sunt diferențe esențiale, iar informațiile despre Dudești [i Dudești-Vinca sunt la fel de sărace, vom trata împreună aspectele arhitecturale.

Așezările

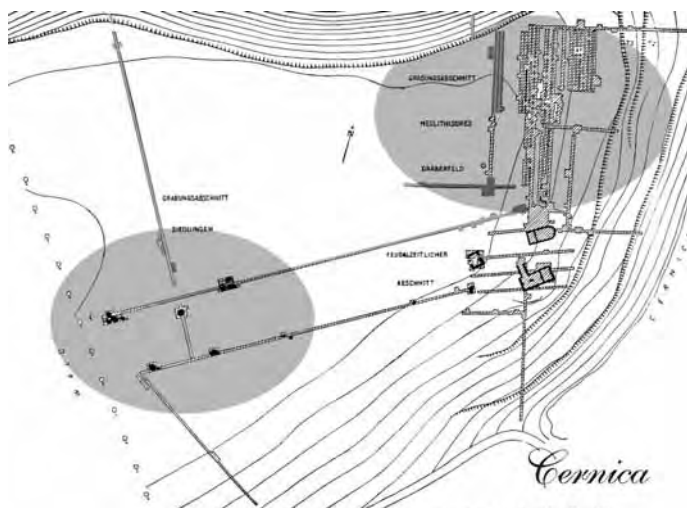

Fig. III d.3. Așezarea de la Cernica, după Comă

Majoritatea așezărilor duduștine sunt amplasate pe marginea teraselor joase [i în apropierea unor cursuri de apă (Dudești-Cernica: Cernica, Drăghiceanu, Ipotești, Hotnica, Kadi-kioi: Comă 1971a; 1993, 153; Neagu 2000, 56). Nu au fost ocolite nici amplasamentele pe terasele mijlocii (Dudești-Cernica: Căscioarele - Dăia parte [i - Fântâna lui Brebu) sau înalte (pe terasa Oltului, Ipotești - La conac, Radovanu), într-un singur caz

s-a întâlnit o așezare pe o insulă, cea de la Vârâti – *Grădiște Ulmilor* (Comă 1974a, 10-11; 1993, 153; Neagu 2000, 56). Așezările Dudești - Vin. a. nu diferă ca amplasament. Le găsim situate mai ales pe marginea teraselor puțin ridicate, străjuite de pante line, dar și pe terasele înalte ale Jiului, la Padea și Belcin, sau ale râului Teslui la Lăcrija (Nica, Niș 1979, 31-32).

Analizele de polen din așezările de la Radovanu (de pe Argeș) și de la Fărcașu de Sus au demonstrat existența în cele două zone a unei flore specifice de silvo-stepă (Cârciumaru 1970, 7; Comă 1971a; 1974a, 11; Nica 1992, 5).

Puținele date de care dispunem în legătură cu dimensiunile așezărilor Dudești arată că acestea aveau între 1.000 și 15.000 m², după cum urmează: Cernica 1.000 m², Căscioarele - *Fântâna lui Brebu*, 4000 m², Drăgănești Olt cca. 6.000 m², Dudești 12.000 m², Căscioarele - *D'ala parte* 15.000 m² (Comă 1956, 42; 1974a, 11; Nica 1992, 5; Neagu 2000, 56). Doar câteva din așezările cercetate conțin două nivele de locuire, ultimul fiind atribuit fazei Cernica sau faciesului cu acest nume la Radovanu, Drăghiceanu și Dudești (Neagu 2000, 53). Cele mai multe așezări ale acestei faze conțin puține materiale, aflate la mare distanță unele de altele și grupate în jurul complexelor descoperite, fie de locuire, fie a celor menajere (Comă 1974a, 11).

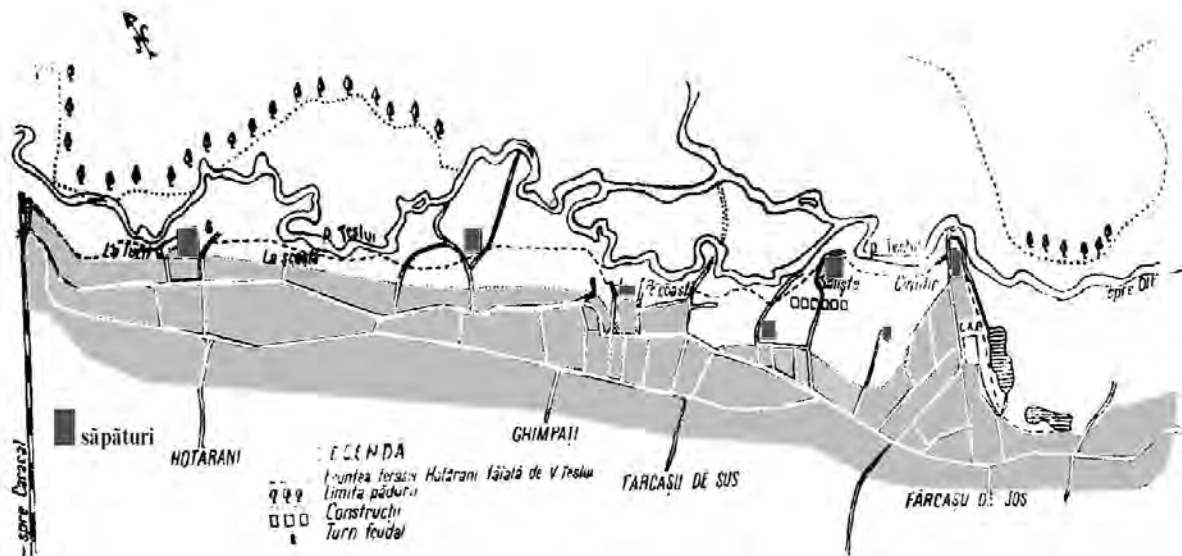

Fig. III d.4. Așezările din comuna Fărcașele, după Nica

Cele mai multe informații cu privire la așezările și locuințele Dudești-Vin. a. provin din săpăturile întreprinse în siturile Leu, Padea, Fărcașele și Cârcea *Viaduct*, datorate lui M. Nica și colaboratorilor sau D. Galbenu (1977). La Cârcea - *Viaduct*, nivelul Dudești - Vin. a. pare să indice o locuire destul de dinamică, de la care au rămas mai multe gropi (pentru scos lut, altele reprezintă bordeie), 14 locuințe de suprafață, vetre exterioare, trei cuptoare de ars oale, un cuptor ritual (cu cinci indivizi incinerati) și vetre exterioare (Nica, Niș 1979, 32). Din păcate nu știm care era dispunerea acestor complexe în cadrul nivelului de aici.

În comuna Fărcașele (Fărcașele de Jos, Fărcașele de Sus) și Hotărani, așezările sunt situate pe terase ușor înălțate, mai ales în cot de râu (râul Teslui), (Fig. III d.4). Săpăturile

arheologice de la Leu - *La tei* au pus în evidență două niveluri cu mai multe subniveluri de locuire Dudești-Vin. a, suprapuse de altele aparținând culturii Coșofeni (Nica, Niș 1979, 31-32).

Complexele de locuire

În nivelurile Dudești, ca și în cele Dudești-Vin. a. au fost descoperite atât locuințe adâncite, bordeie, cât și de suprafață. Sunt menționate și semibordeie, dar nu există informații privind construcția sau caracteristicile lor (Comă 1993, 153).

Bordeiele

În așezarea Leu - *La tei*, primele două nivele conțineau patru bordeie și o locuință de suprafață, iar în ultimul nivel (III) s-au descoperit un bordei și două locuințe de suprafață (Nica, Niș 1979, 32). Complexele menționate erau parțial suprapuse (Fig. III d. 7). În nivelul târziu Dudești - Vin. a. din așezarea de la Padea - *Dealul Viei* s-au descoperit un bordei (Fig. III d. 9) și două locuințe de suprafață (Nica, Niș 1979, 39).

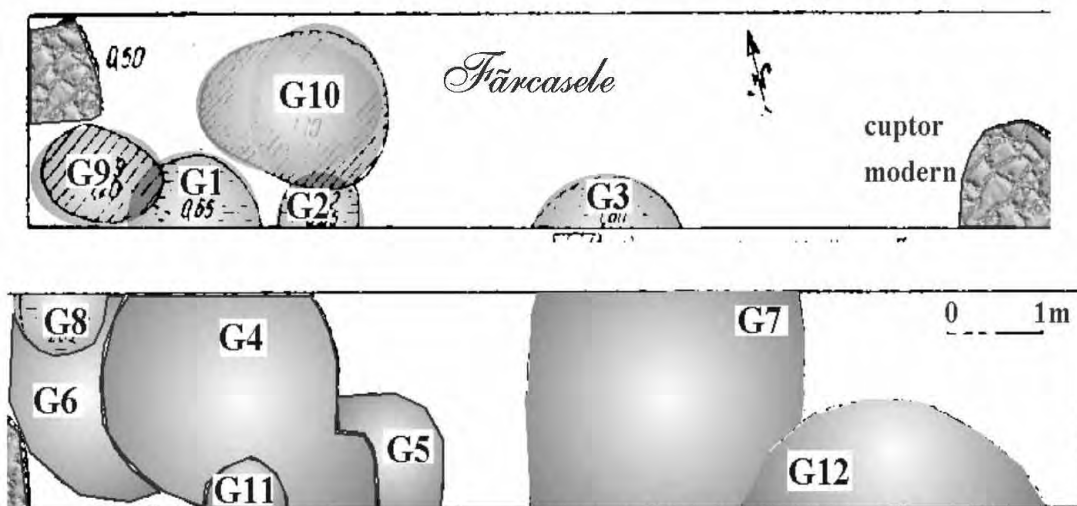

Fig. III d. 5. Fărcașele, după Nica

La est de Olt bordeiele din cultura Dudești aveau suprafața cuprinsă între 8,3 și 15,75 m². Cele de formă ovală sunt dotate cu vetre fiind caracteristice mai ales pentru faza I *Malul Roșu* (Comă 1976c, 73; 1993, 153). Un astfel de bordei a fost identificat și la Fărcaș (Fig. III d. 6b), (Nica 1976a, 73, fig. 1/3). Dimensiunile lui erau de 3 x 5,25 m, iar adâncimea între 0,60 – 1 m. Podeaua era amenajată din lut bătut și prezenta lângă pereți câte o gaură pentru amplasarea unor vase sau alte obiecte (Comă 1976c, 73, fig. 1/4, 6). Acolo unde era intrarea pe latura de est sau de sud, podeaua era ușor ridicată (Comă 1971a; 1976c, 73). Pentru ultima fază a culturii Dudești, cercetările întreprinse în așezarea de la Cernica au adus unele informații cu privire la arhitectura locuințelor. Aici s-au descoperit și cercetat cinci bordeie și o locuință de suprafață.

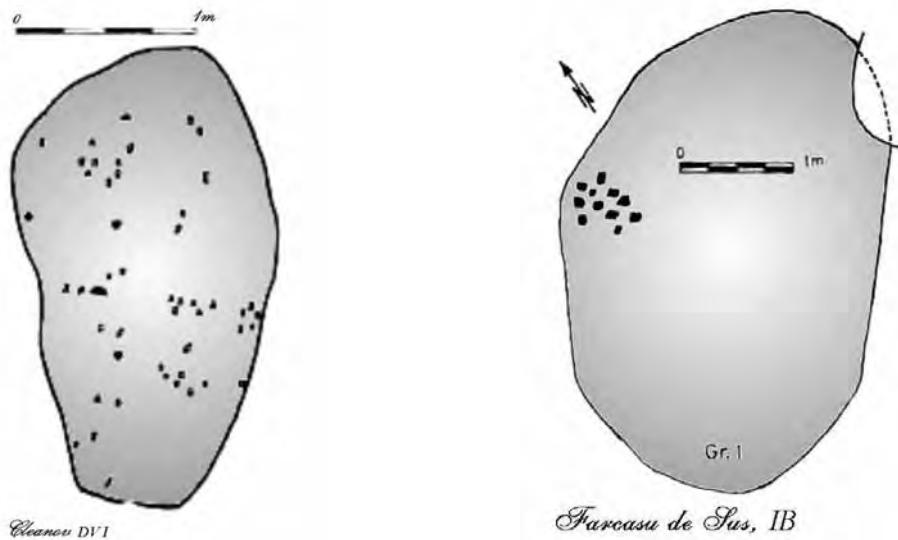

Fig. III d.6. Bordeie: a) Cleanov; b) Furcașu de Sus, IB

Bordeiele sunt ovale (B1 3,60 x 2 m) sau rectangulare cu colțurile rotunjite (B 2 și B 3 aveau 3,60 x 2,60 m). Ca adâncime, ele erau situate la -0,70 - 0,80 m de la nivelul antic. În

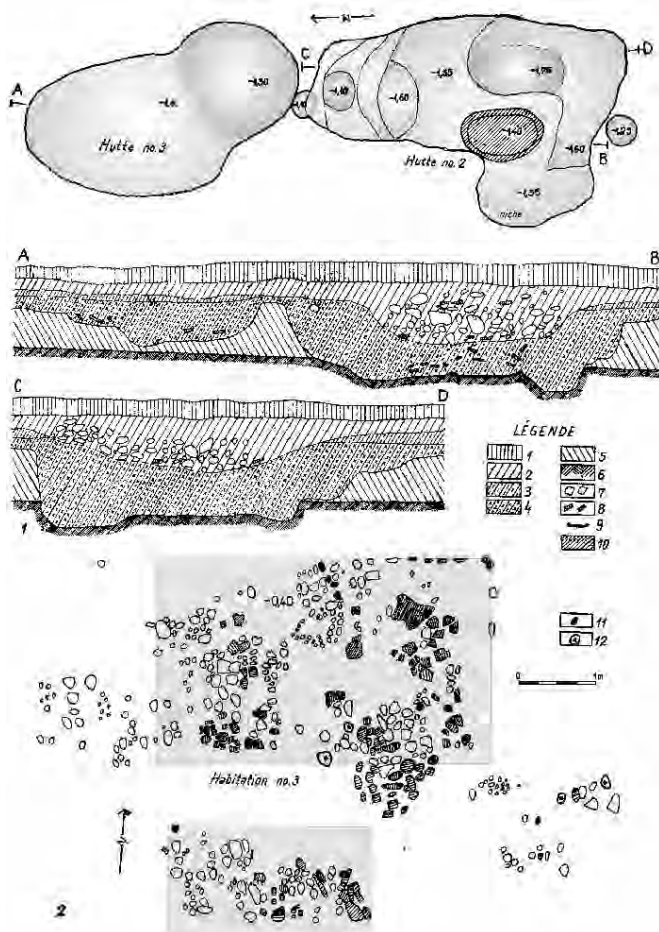

Fig. III d.7. Leu, B2, B3 [și L3, după Nica, Ni]

interiorul bordeiilor sunt semnalate pe podea urme de foc de la vetre neamenajate (Morintz S., Cantacuzino 1963, 33; Comă 1974a, 11; 2000, 57).

O locuință adâncită, de tip bordei, a fost descoperită în așezarea de la Drăghiceanu Fundul Drăghiceanului (Păunescu 1964, 298; Comă 2000, 57). Bordeii avea formă aproximativ ovală, cu un diametru de 3,30 x 2,52 m și era la -0,50 m față de nivelul solului vechi. Intrarea era pe latura de SSV. Ca amenajare interioară este amintită o vatră. Părți din pereții bordeiului aveau amprente de crengi (Păunescu 1964, 298; Comă 2000, 57).

Pentru Dudești - Vin. a, la Furcașele au fost semnalate mai multe gropi și bordeie. Uneori în vecinătatea unei gropi se afla o vatră mare, Fig. III d.5. După scara anexată vatra avea cca. 1 m, iar groapa (G9) 1,40 m. Dimensiunile gropilor se încadrează în

limitele altor civilizații. Astfel groapa 10 avea 1,5 x 1 m, cele mai mari aveau 5 x 2,8 m, iar gărlciul era spre sud (G4). Groapa 7 era de 2,8 x 3 m (sau peste 3 m), (Nica, Niș 1979, 39).

Pentru etapa cea mai timpurie nu sunt detalii privind sistemul de construcție. Bordeiele au un plan oval sau ovoidal, ceea ce presupune o axă cu un stâlp longitudinal pe care se sprijineau parii acoperișului, celălalt capăt fiind înfipt în pământul scos, motiv pentru care astfel de urme nu apar. În bordeiele din fazele următoare, se observă găuri de stâlp înfipte în podeaua locuinței tot pe axul lung. Uneori prezența unor găuri de stâlp spre o parte mai ridicată ar putea marca stâlpii de la intrare (gărlici).

Bordeiele primelor două niveluri din așezarea Leu au formă aproximativ ovală, dar dimensiunile și adâncimea lor diferă. B2, Fig. III d.7 (dreapta sus), (nivel I) avea 3,80 x 1,80 m și o adâncime de 1 m (Nica, Niș 1979, 32, fig. 1), în timp ce B4 (nivel II) era mai mare, de 6 x 5 m și se afla la -0,75 m față de nivelul antic (Nica, Niș 1979, 35, fig. 2). De formă ovală era și bordeiul descoperit la Padea care avea dimensiuni mai mari față de cele deja menționate, respectiv 7,050 x 4,75 m (Nica, Niș 1979, 39), (Fig. III d.9)

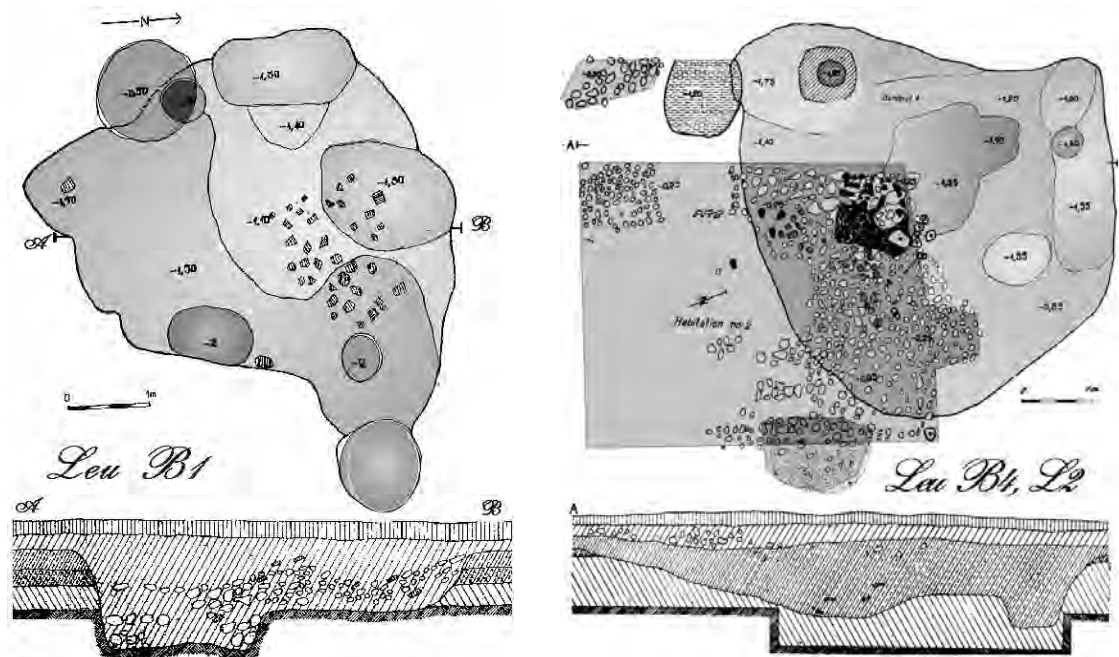

Fig. III d.8. Leu, bordeiele 1, 4 și locuința 2, după Nica, Niș

Dintre bordeiele descoperite la Leu, mai multe date avem despre B2, Fig. III d.7 (dreapta sus) care avea și unele particularități de construcție. Intrarea, aflată pe latura de nord, era marcată de trei trepte ce au fost practicate în lut când s-a săpat groapa bordeiului. Primele două trepte erau de 40-50 cm lățime și înalte de 30 cm, iar ultima treaptă conținea o cavitate în care s-a descoperit un fragment dintr-un idol (Nica, Niș 1979, 35), depunerea fiind legată foarte probabil de momentul fundării. Fundul bordeiului avea două cavități, trecerea dintre ele realizându-se cu ajutorul unei zone mai înălțate. Prima parte a bordeiului, aflată la -1,50 m, avea o suprafață de cca. 1,35 x 1,20 m, iar cea de a doua, aflată la 1,70 m, era de cca. 2 x

1 m (Nica, Ni] 1979, 35). Bordeiu] 2 con]inea [i dou] ni[e: prima dintre ele situat] în col]ul de nord-est, de 1,60 x 1 m, a ad]postit probabil diferite vase; cea de a doua ni[, în col]ul de sud-est, a fost interpretat] de M. Nica ca loc de dormit. În această zon] au fost descoperi]i [i doi idoli zoomorfi (Nica, Ni] 1979, 35). M. Nica considera c] acoperi]ul a avut dou] pante, fapt sugerat [i de dou] gropi de pari, descoperite la nord [i sud de bordei, cu analogii la Cleanov - *Fiera* (Fig. III d.6a), (Nica, Ni] 1979, 35).

Interesant era [i B1 / nivel III de la Leu, Fig. III d.8, care consta de fapt din trei p]r]i: o limb] de p]m]nt în form] de „S” (6 x 2 m, la ad]ncimea de 0,80 m), o banchet] de p]m]nt - lavi] [i o ni] amenajat] pe peretele de sud (Nica, Ni] 1979, 35). Intrarea în bordei se f]cea printr-o zon] în pant], larg] de 1,35 m [i lung] de 1 m (Nica, Ni] 1979, 35). La Padea

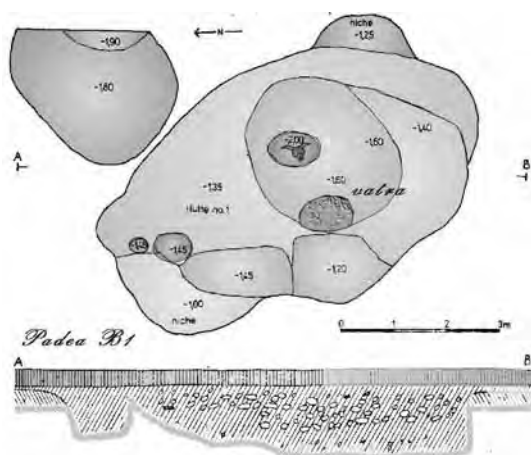

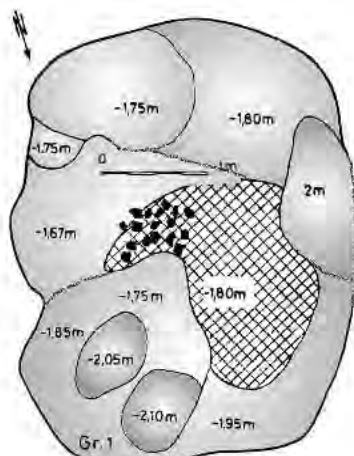
Fig. III d.9. Padea, B1, dup] Nica, Ni]

în bordeiu] 1, Fig. III d.9, aflat în afara a]ez]rii la mic] distan] fa] de Jiu, câteva frag-mente arse de chirpici de la pere]i aveau un decor geometric curbo-liniar, realizat prin incizii largi (Nica, Ni] 1979, 39). Acesta avea pe latura de sud [ase ni[e cu pere]ii dre]i, iar la baz] se rezervase un pat de lut. Fundul bordeiului era neted [i avea dimensiunile de 3 x 2,50 m (Nica, Ni] 1979, 39). O

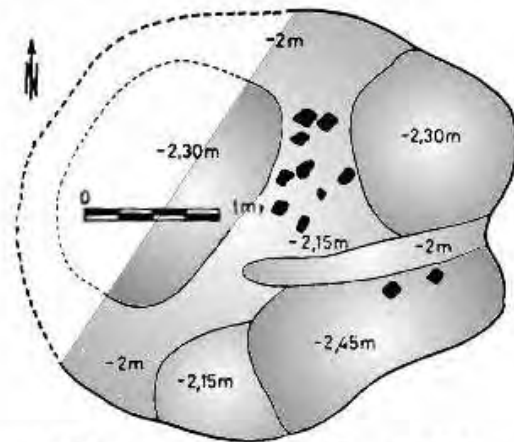
groap] de funda]ie (1 x 0,75 m) con]in]nd un craniu de bou a fost descoperit] în partea central] a bordeiului, la - 2 m ad]ncime (Nica, Ni] 1979, 39). Desigur craniul de bou este o depunere ritual] legat] de fundarea casei, cu analogii în multe din situa]iile prezentate p]n] acum. Depunerea ritual], decorul incizat cu spirale, prezen]a vetrei în interior ne face s] ne g]ndim la un posibil *altar casnic*. Intrarea se afla pe latura de NE [i era marcat] prin trepte [i g]uri de pari (Nica, Ni] 1979, 39). C]teva g]uri de st]lp pe axul central al complexului arat] c] acoperi]ul era în dou] ape.

În ceea ce prive]te bordeiele din fazele evolute (Dude]ti - Vin.a. IIB), de la F]rca]ele de Sus, ele au plan dreptunghiular sau oval, Fig. III d.10a-b (Nica, Ni] 1979, 39). Numeroasele albieri reprezint] interven]ii ulterioare etapei de construc]ie. C]teva gropi ad]nci de peste 2 m apar]in sistemelor de construc]ie. În nivelul IIIB, gropile de st]lp nu sunt clare. Distrugerea par]ial] a bordeiului nu ne permite s] insist]m asupra func]ionalit]ii. Bordeiele din faza cea mai târzie (IVB) au planul oval sau rotund, Fig. III d.11. Planurile publicate nu permit interpretarea albierilor de pe fund.

Amenajări interioare în bordeie

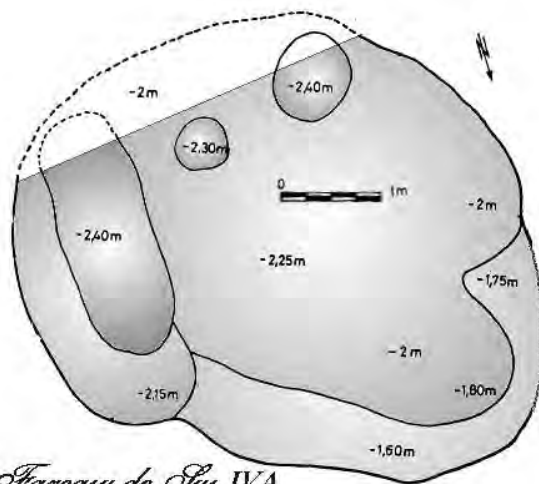

Fărcașu de Sus IIB

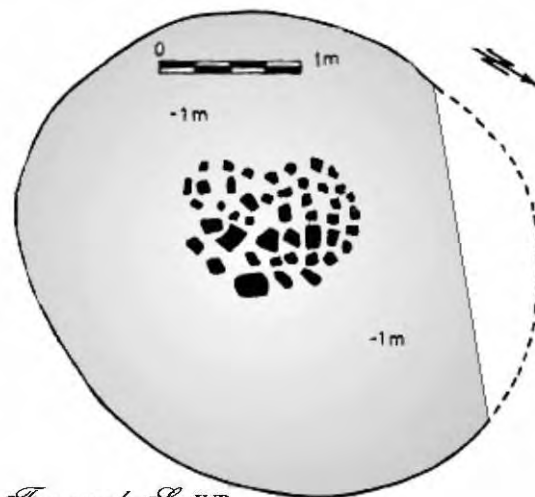

Fărcașu de Sus IIIB

Fig. III d.10. Fărcașu de Sus: a) ▲ Dude[ti - Vin. a. IIB; b) IIIB ▲, dup Nica

Fărcașu de Sus IVA

Fărcașu de Sus IVB

Fig. III d.11. Bordeie de la Fărcașu de Sus, faza IVA- IVB, dup Nica, Ni\

În bordeiele de la est de Olt, din cultura Dude[ti, sunt semnalate doar vetre, unele din ele cu un diametru de până la 1 m [i cu gardin\ . Erau amplasate de obicei în mici adâncituri practicate în podea, aflate în preajma intrării în bordei (Com[a 1976c, 73, fig. 1/ 7, 8).

În Dude[ti - Vin. a, amenajările sunt mai diversificate, conținând atât vetre, banchete cât [i poli]e de lut, ce ilustrează interesul pentru optimizarea spațiului interior.

Locuin]e de suprafa]\

Se disting două tipuri de locuin]e, făr\ gropi de pari, cu podea de lut și altele cu gropi de pari. Ultima categorie include atât locuin]e cu podea simpl\, dar [i unele cu o podea pe platform\ din trunchiuri de copaci acoperit\ de lut amestecat cu pleav\.

Locuin]ele f[r\ gropi de pari, cu podea simpl\ de lut. O locuin]\ Dude[ti de acest tip, de form\ neregulat\, Fig. III d.13b, cu resturile r\spândite pe o arie de cca. 20 m² este amintit\ la Fundeni (Dolinescu-Ferche 1964, 113; Com[a 2000, 56).

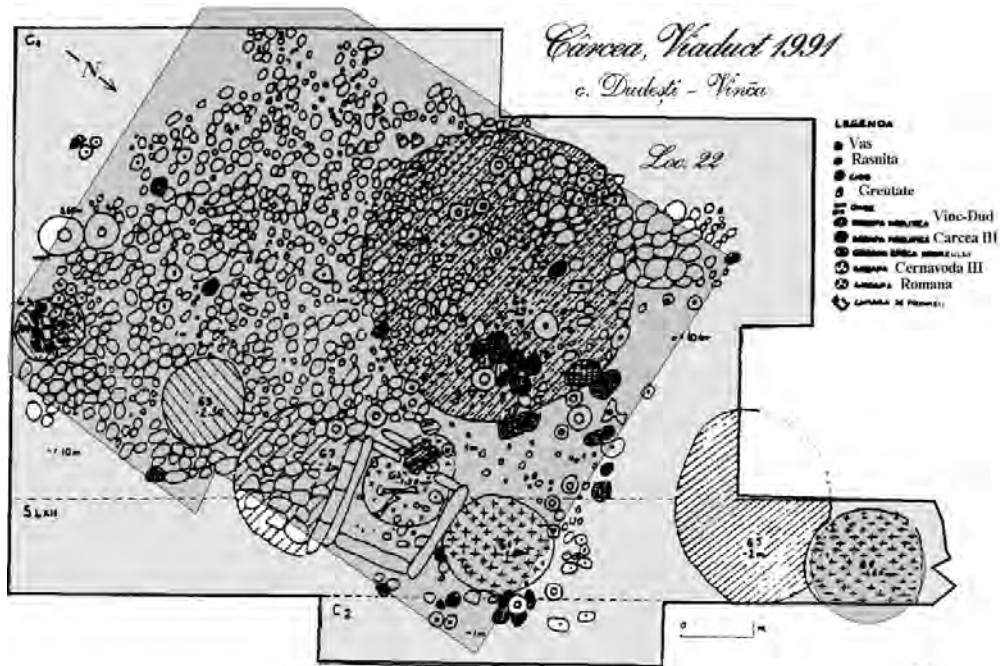

Fig. III d.12. Cârcea – Viaduct, locuin]a 22, dup\ Nica

Informa]ii ceva mai numeroase avem pentru locuin]ele de acela[i tip Dude[ti-Vin. a, rectangulare, a c\ror dimensiuni difer\. Cele de la Leu, din nivelul III, aveau 4 x 2,80 m (L2) [i 4,50 x 4,25 m (L3, aici Fig. III d.7, jos), în timp ce casa de la Padea era mai mare, 7,5 x 5 m, ca [i L22 de la Cârcea Viaduct de 8 x 7 m, Fig. III d.12 (Nica, Ni]\ 1979, 35-41, fig. 2, 6). Probabil pere]ii erau construi]i pe o structur\ de pari [i nuiele, ulterior acoperit\ cu lut amestecat cu pleav\.

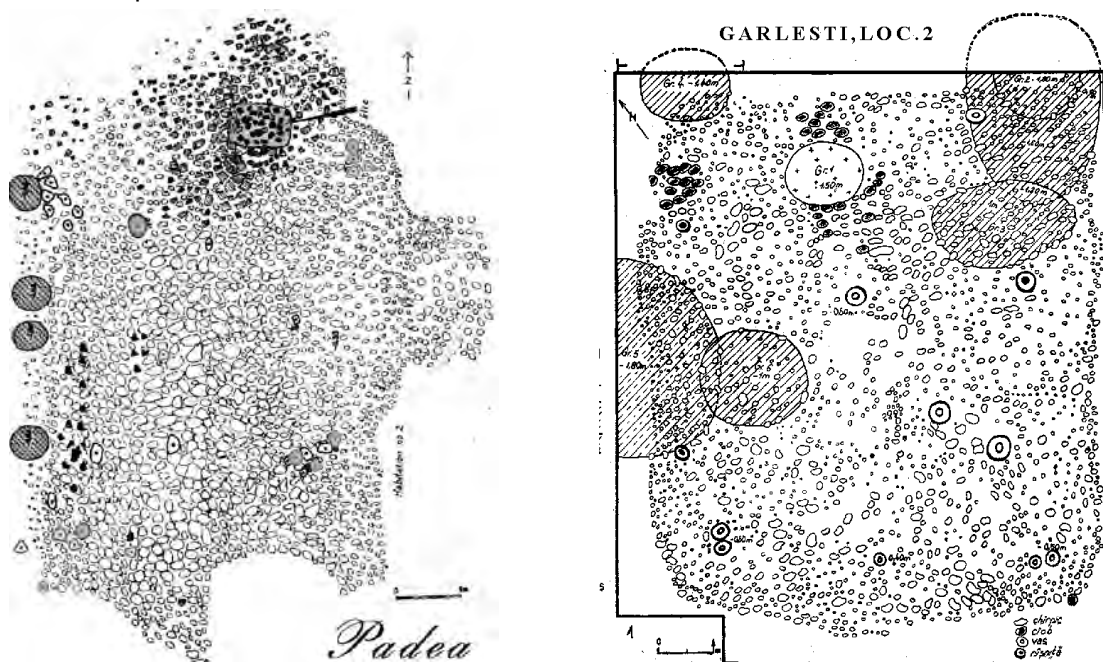

Fig. III d.13. Locuin]e: a)▲ Padea; b) Gârle[ti▲, dup\ Nica, Ni]\

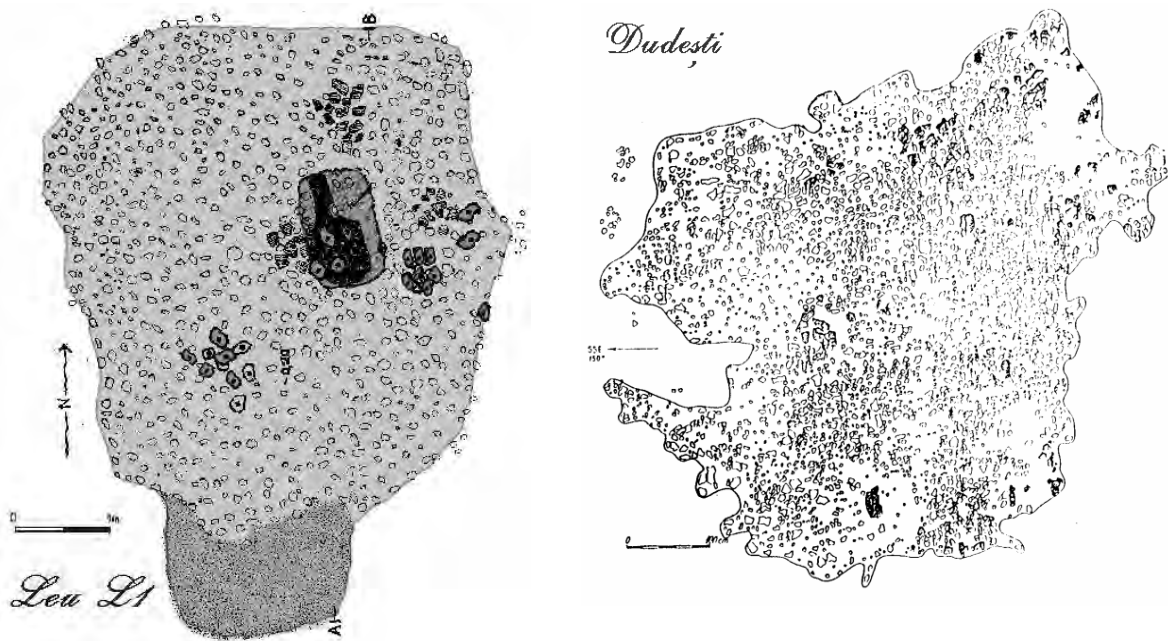

Fig. III d.13: c) ▲ Leu, L1, dup\ Nica; d), Dude[ti, faza Fundeni▲, dup\ Dolinescu-Ferche

O s\p\tur\ de salvare de la Gârle[ti jud. Dolj, a contribuit la descoperirea celei mai mari locuin]e de acest tip de 10,20 x 8 m, Fig. III d.13b (Nica 1994, 4, fig. 1/ 2). Rectangular\ ca form\ [i cu col]urile rotunjite, locuin]a era orientat\ NNV- SSE. Resturile de la pere]i, masive, ar\ta c\ ace[ti]a avuseser\ o structur\ de lemn solid, peste care se aplicase lut [i pleav\l. Podeaua era din lut b\tut (Nica 1994, 4). Vasele erau concentrate pe latura de sud [i de vest. Pe latura de est s-a descoperit o r\â[ni]\ de mari dimensiuni, cu ad\ncituri circulare [i un zdrobitor. Alte dou\ r\â[ni]e au fost descoperite l\ng\ peretele de V. În locuin]\ au fost descoperite 30 unelte de silex (Nica 1994, 4).

Locuin]e cu gropi de pari. O singur\ locuin]\ cu gropi de pari [i probabil cu podea simpl\ este amintit\ la Padea. Ea avea pe latura de vest patru gropi de pari [i probabil o anex\ pe latura de est, Fig. III d.13a (Nica, Ni]\ 1979, 41).

Locuin]ele cu gropi de pari [i platform\ podea. Informa]iile cu privire la acest tip de locuin]e sunt din p\cate foarte lacunare, motiv pentru care nu putem face o departajare mai clar\ între ele.

Astfel, pentru unele locuin]e Dude[ti-Vin.a. se specific\ c\ aveau at\at gropi de pari, c\at [i platform\ podea de lemn [i lut. O astfel de locuin]\, L 22, a fost descoperit\ la Cârcea - Viaduct. M. Nica precizeaz\ c\ avea „o platform\ de lut suspendat\” (Nica, Ni]\ 1979, 34). Locuin]a p\stra gropile de la c\ate [apte pari pe laturile lungi [i trei pe cele scurte, Fig. III d. 14a (Nica, Ni]\ 1979, 44, fig. 1). Era de form\ rectangular\, cu dimensiunile de 7 x 3 m (Nica, Ni]\ 1979, 24).

Alte locuin]e Dude[ti din a[ezarea eponim\, sau Dude[ti-Vin.a. de la Gârle[ti jud. Dolj, aveau doar *platforme par]iale*. Într-o astfel de locuin]\ trunchiurile de copac erau dispuse perpendicular pe axul lung, iar despre pere]i se precizeaz\ c\ aveau o structur\ de rezisten]\ din pari, între care s-au împletit nuiete (Com[ă 2000, 56). Platforma altei locuin]e tot de la Gârle[ti, par]ial p\strat\, avea 4,50 x 3,25 m (Nica 1994, 4).

Amenajări interioare. Puținele informații arată că locuințele de suprafață aveau în interior vetre, locuri speciale pentru răzvit, războaie pentru șesut, poate și etajere din materiale perisabile.

La Cârcea Viaduct, M. Nica menționează în L22/1991 o „cameră de provizii”, amenajată din calupuri de chirpici (Nica, Niș 1979, 34, fig. 1). Această locuință este cea mai deosebită, având în interior mai multe instalații (Nica 2000, 139, fig. 10/19). După dimensiunile ei, 8 x 2,8 m, M. Nica o consideră de influență liniară, deși după părerea noastră se încadrează între cele specifice culturii Vin. a. sau grupelor sale, de exemplu culturii Banatului în grupa Parja sau Matejski Brod, mai ales că și Dudești - Vin. a. este tot un grup al culturii Vin. a. Ca observație pentru această locuință, menționăm că sunt diferențe în privința planului și numărului atribuit, sau poate a fost cercetată în două campanii de săpături.

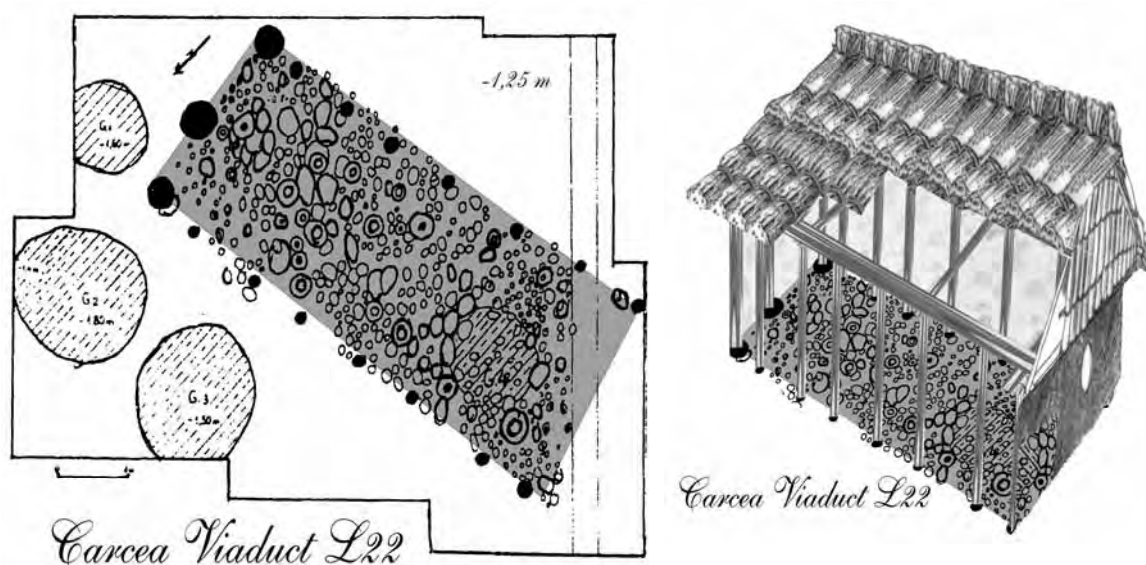

Fig. 14. Cârcea-Viaduct a) ▲ plan M. Nica; b) reconstituirea noastră ▲

Amenajări interioare

Vetre

Bordeiul 2 (nivel I) de la Leu avea o vatră situată în dreapta și de pe latura de sud-est, pe o zonă mai ridicată, ce fusese la rândul ei crușată la suprafața gropii bordeiului. Această zonă, înaltă de cca. 30 cm, de 1,20 x 1 m, adăpostea vatra propriu-zisă, de formă aproximativ ovală (1 x 0,60 m) ce avea o gardină înaltă (12 cm) și destul de largă (10 cm), (Nica, Niș 1979, 35).

O vatră aproximativ rotundă cu diametrul de 80 cm, plasată în colțul de sud-vest avea bordeiul 4 din nivelul II al aceluiași sit, Fig. 13 dreapta (Nica, Niș 1979, 35).

Vetrele rectangulare (cca. 1 x 0,80 m) amenajate direct pe sol sunt menționate în L 1 din nivelul II de la Leu, Fig. 13 dreapta (Nica, Niș 1979, 35), sau în cavitatea puțin adâncă, ca în cazul L2 de la Padea. Această ultimă vatră (0,70 x 1 m) era plasată în colțul de nord-est al casei, Fig. 13a (Nica, Niș 1979, 40-41, fig. 6).

Lavi]e

Bordeiul 1 / nivel III de la Leu con]inea o lavi]V banchet\ de p\mânt, ce a fost cru]at\ atunci când s-a s\pat groapa acestuia. Lavi]a era dreapt\, de 2 x 1,30 m [i a fost folosit\ probabil pentru dormit (Nica, Ni] 1979, 35). Pe peretele de sud a fost amenajat\ o ni[\ de 1 x 0,80 m, folosit\ probabil pentru depozitarea vaselor (Nica, Ni] 1979, 35).

O asemenea lavi]\ pare a fi amenajat\ doar în ultima faz\ de func]ionare (Fig. III d.8), cum reiese mai clar din profil, în fazele ini]iale aceasta nu era clar delimitat\, iar în zona respectiv\ pare a fi situat gârliciul.

Locuri pentru râ[nit

Sunt men]ionate în câteva din locuin]ele Dude[ti-Vin.a. În col]ul de vest al L1 nivelul II de la Leu, Fig. III d.13 s-au descoperit *in situ* [ase râ[ni]e. Alte zece fragmente sunt men]ionate ca f\când parte din inventarul aceleia[i case (Nica, Ni] 1979, 35, fig. 3), ceea ce ne determin\ s\ credem c\ aici a func]ionat o „moar\”. Din inventarul acestei locuin]e, al]turi de ceramic\, mai f\ceau parte [i dou\ fragmente de alt\ra[e (Nica, Ni] 1979, 35), care ar putea fi legate de anumite practici rituale în leg\tur\ cu râ[nitul.

O func]ie asem\n\toare ar putea fi atribuit\ [i L 2, nivelul III, din aceea[i a[ezare (Nica, Ni] 1979, 35, fig. 2). În col]ul de NV era vatra, Fig. III d.8, iar între vatr\ [i peretele de nord era spa]iul special amenajat pentru râ[nit, cu patru râ[ni]e [i trei frec\toare de piatr\. În col]ul de SV al aceleia[i case, s-au descoperit mai multe greut\]i de lut ars, provenind de la un r\zboi de]esut vertical. De-a lungul peretelui de nord s-a presupus existen]a unei etajere pe care erau a[ezate numeroase vase, din cauza num\rului mare de fragmente ceramice concentrate pe aceast\ latur\ (Nica, Ni] 1979, 35, fig. 2).

Câteva situa]ii interesante au ap\rut [i în L 2 de la Padea, Fig. III d.13a (Nica, Ni] 1979, 40-41, fig.6), situat\ în zona central\ a a[ez\rii. Pietre de râ[ni]\ erau grupate în cele patru col]uri ale casei. Este de asemenea men]ionat\ [i prezen]a unei râ[ni]e de mari dimensiuni, cu gaur\ la mijloc. Un r\zboi de]esut a func]ionat probabil pe peretele de V, de-a lungul c\ruia au fost descoperite mai multe greut\]i de lut ars (Nica, Ni] 1979, 40-41).

R\zboi de]esut

Un r\zboi de]esut a func]ionat probabil [i în L 3 de la Leu, undeva în zona peretelui de nord est (Nica, Ni] 1979, fig. 1/ 2).

Cuptoare de ars ceramica (Fig. III d.15-17)

Astfel de instala]ii s-au descoperit doar în dou\ a[ez\ri Dude[ti -Vin.a, la Leu [i la Cârcea. Cuptorul descoperit la Cârcea *Viaduct* era de form\ conic\, înalt de cca. 35 cm [i avea un diametru la gur\ de 45 cm, Fig. III d.15. Fundul cuptorului era înclinat de la nord spre sud. Camera cuptorului era la -1,20 m fa]\ de nivelul antic (Nica 1986, 19).

În marginea a[ez\rii Leu - *La tei*, în apropiere de ap\, în nivelul III a fost descoperit un cuptor de ars oale cu dou\ camere, destul de bine p\strat, Fig. III d.16-17 (Nica, Ni] 1979, 35, fig. 4). Pere]ii cuptorului, p\stra]i pe cca. 50 cm, erau înclina]i spre interior, alc\tuind un trunchi de con. Cele dou\ camere, ce comunic\ printr-un canal înalt de 25 cm, erau s\pate

până la adâncimea de 0,45 m față de nivelul așezării. Ele aveau un diametru de circa 0,55 - 0,70 m (Nica, Niș 1979, 35).

Fig. III d.15. Cârcea, cuptor de ars ceramic, după Nica

Gura de foc a cuptorului, distrus parțial, a avut conform aprecierilor autorilor săpăturilor, o lățime de 1 m și o înălțime de 0,25 m (Nica, Niș 1979, 35). Cuptorul avea și o groapă de acces, de formă ovală, de circa 2,60 x 2,10 m, săpată la -1 m față de solul antic (Nica, Niș 1979, 35).

Pe fundul gropii de acces erau două albieri, unul în fața vetrei (pentru cenușă) și celălalt în partea stângă a cuptorului, adânc de 1,50 m, ce ieșea din peretele de acces (Nica, Niș 1979, 35), folosit poate pentru depozitarea vaselor după ardere sau mai degrabă pentru depozitarea lemnului uscat necesar arderii.

Datele și descrierile arhitectonice sunt mult prea sărace pentru a face reconstituiri viabile. Observăm la cuptoare prezența gurii de foc și a camerei de alimentare pentru lemne. Vatra cuptorului se sprijinea pe un stâlp central care împărțea camera de ardere în două părți. Pereții cuptorului au fost „cuptori” în marginea anului de apărare dintr-o fază mai veche, transformat apoi în an pentru lut (gropi de împrumut), situație întâlnită și la fortificația de la Iclod.

Fig. III d.16. Leu – La tei, cuptor cu două camere de ardere, după Nica, Niș

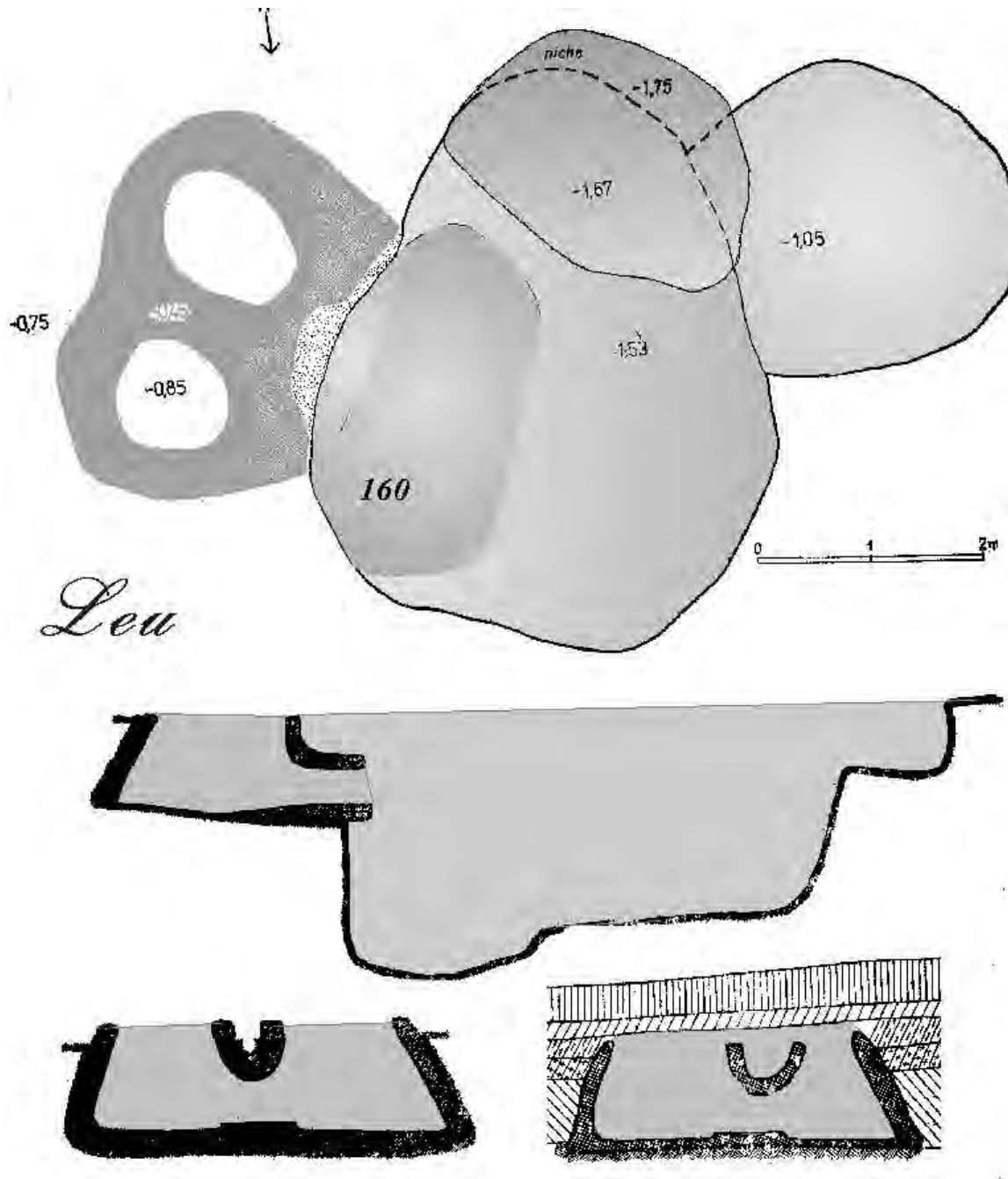

Fig. III d. 17. Leu – La tej, cuptor cu dou\ camere, dup\ Nica, Nij\